

dretallet også skal kunne komme til udtryk, skal kunne høres og respekteres klart og tydeligt. En gang imellem kan man jo godt stille sig selv det spørgsmål: Har flertallet altid ubetinget ret, er der aldrig en kvalitet ved demokratiet, vi samtidig skal være opmærksomme på? Jeg føler, at det er der uafvendeligt. For demokrati er jo ikke alene et fravalg af diktatur og et tilvalg af demokrati – det er selvfølgelig en kvalitet i sig selv – det er mere end det.

Vi har i Danmark et parlamentarisk demokrati. Det er den overordnede ramme, inden for hvilken vi fører en diskussion om demokrati og flertal. Det drejer sig med andre ord, som jeg ser det, om de anskuelser, som de politiske partier står for, og om at prøve disse anskuelser mod de mål, som vi mener er demokratiets, og det er lige præcis her, diskussionen, problemet, opstår i vores debat, fordi demokrati er flere ting.

Det er et regerings- og lovgivningsarbejde, hvis ramme er fastlagt i grundloven, men det er samtidig også en idé, et sæt af ideer og værdier, som dette regerings- og lovarbejde er forpligtet på. Man kan altså ikke udelukke, selv om regerings- og lovarbejdet følger alle regler, eller selv om formalia så at sige er overholdt, at indholdet alligevel ikke er helt, som det burde være.

På samme måde kan et parti meget vel give rollen som demokratisk og dog bruge rollen til noget, som set fra ideens synspunkt ikke svarer til varebetegnelsen eller i hvert fald antyder, at de, der stemmer på det, ideelt set får stene for brød.

Vi står altså med en vanskelig opgave, nemlig til stadighed at holde os til de demokratiske idealer, holde dem for øje, idet demokratiet i denne henseende ikke er vundet én gang for alle, samtidig med at regerings- og lovarbejdet skal fungere efter de regler, der nu en gang gælder for det.

Intet parti i dette Folketing kan tage patent på ideerne, det er så sandt, som det er sagt, men heller intet parti bør kunne forvente uden parlamentarisk debat og kamp til stregen at slippe af sted med at lufte ideer og lægge en holdning for dagen, som i hvert for et flertal i dette Folketing repræsenterer et forsøg på at gøre bestemte befolkningsgrupper til syndebukke og at oppiske en stemning mod dem for derved at komme til magten.

Det, jeg vil frem til, er med andre ord: Det er os selv, det danske folk og det parlamentariske demokrati, det handler om, og ikke udlændin-

ge, indvandrere og nye danskere, der kommer hertil eller bor her i landet. Det er, hvad vi selv vil være og udvikle os til, der er spørgsmålet, hvilket billede af os selv vi ønsker at se i spejlet, og hvordan vi vil sørge for at bevare forbindelsen bagud til den historie og kultur, vi stadig fører med os. Det er det holdbare samfund, som vi forstår det.

Storm Petersen har sagt så viseligt, at det er svært at spå, især om fremtiden. Det har han naturligvis ret i, men jeg tror ikke – jeg vægrer mig ved at tro – at det danske demokrati, der er ført igennem som i næppe noget andet land i verden, ikke skulle have medført, at demokratiske idealer lever i befolkningen i en sådan grad, at vi har en bedre mulighed for at løse disse problemer på en ordentlig måde end så mange andre. Og jeg må i hvert fald som statsminister sige, at skulle min tillid blive gjort til skamme, så er det, fordi vi står med et meget større politisk og kulturelt problem, end et enkelt parti på den yderste højrefløj kan rejse for os.

Demokrati er ikke en given ting. Det er en størrelse i stadig udvikling, som skal passes og plejes og ikke mindst forsvares. Vi må til stadighed kæmpe for demokratiet, værne om det hver eneste dag. Det gælder overalt, men det er klart, at jo nærmere vi kommer os selv, jo højere krav må vi stille. Det må især gælde i de lande, som vi er bundet sammen med i partnerskaber, i internationale organisationer og i samarbejdsorganisationer som f.eks. EU.

Jeg synes, at vi har en klar pligt til at tage ved lære af det 20. århundredes erfaringer, til at stå ved og forsvare de holdninger, som bygger på disse erfaringer. Det glædede mig meget at se og lytte til den tidligere tyske præsident, Richard von Weizsäcker, som for nylig gæstede Danmark. Han gav i den forbindelse et interview, som er ganske tankevækkende. Her nævnte Weizsäcker, at Jörg Haider simpelt hen ikke behandler fortiden med den alvor, fortiden skal behandles med, at han spiller en form for højt spil, spiller på en form for glemsel af fortiden, hvilket ikke ligefrem ruster den unge generation til de nye opgaver i Europa, som jo står for.

Jeg synes, det er kloge udtalelser fra en mand med lang erfaring. Vi må ikke give plads for fortiden, og vi må ikke give mørke kræfter spillerum, fordi vi nægter eller viger fra at sige fra, når der skal siges fra.